

«Esmu diezgan stingra skolotāja»

Lauku skolā visnoderīgākais ir skolotājs, kam daudznozaru izglītība

Viņas satikās Daugavpils universitātē – skolotāja no laukiem un skolotāja no kādas Rīgas vidusskolas. Kā jau neklātienes studentes, eksāmenu starplaikā viņas pārrunāja savas dzīves un darba lietas.

Rīdziniece apjautājās, cik latu par privātstundu prasot skolēna prasot laukos. Lauku skolotāja bija neizpratnē: «Kādu naudu? Es priecājos par katru skolēnu, kas atnāk mācīties, lai būtu sekmīgs. Kā var prasīt naudu, ja bērnam jāpalīdz papildināt radušos robus zināšanās?»

Uzzinājusi, ka Rīgā par privātstundu prasot no diviem līdz pat sešiem latiem (kā nu kurā priekšmetā), viņa stāstīja rīdziniecei, kādos apstākļos dzīvo daudzas lauku ģimenes, kur mājās nav elektrības, nav, par ko nopirkt bērniem gultas, ka bērns, kura vecāki dzer, ierodas skolā, lai vismaz vienreiz dienā sātīgi paēstu...

«Ko jūs man stāstāt tādas briesmu lietas,» neticēja rīdziniece, «vai tad mūsu dienās tā kaut kur ir?»

Ir gan. Tāda ir lauku realitāte. Bet pilsētas un lauku skolas ir kā divas viena no otras tālas, svešas pasaules.

Arī skolotāju darbs un dzīve rit pavisam atšķirīgi.

Kad bērni atpūšas, skolotāji mācās

Skolēni vasaras brīvsolī, bet lielai daļai skolotāju, kas studē augstskolās, nupat ir karstākais eksāmenu laiks.

Daugavpils universitātē šonedēļ eksāmenus kārtoti arī Rītes pamatskolas skolotāja Alma Deņisova. Matemātika būs jau ceturrtā specialitāte, ko viņa apguvusi, mācoties neklātienē. Lauku skolā visnoderīgākais ir skolotājs, kam daudznozaru izglītība, jo ne jau vienmēr iespējams sameklēt speciālistus, kas nāktu strādāt arī uz šo tālo leišmali.

Pirms gadiem trīsdesmit, kad Alma pēc Rudzātu vidusskolas absolvēšanas gribēja studēt matemātiku, Latvijas Valsts universitātē šo specialitāti nemācīja. Tad viņa izvēlējās Ģeogrāfijas fakultāti un drīz vien šo priekšmetu sāka mācīt Rītes skolā. Līdz pat pagājušajam gadam viņa te bija ģeogrāfijas pasniedzēja un arī rokdarbu skolotāja, par kuru kļuva savas intereses urdīta, jo pēc dažādiem šūšanas, aušanas un citiem rokdarbu kursiem vēl apguva mājturības skolotājas specialitāti Latvijas Universitātē. Ar to vēl nebija gana. Kad skolā vajadzēja sākt mācīt kristīgo ētiku, Alma Deņisova jau trešo reizi devās pēc zināšanām uz universitāti Rīgā.

Nu viņa atgriezusies pie jaunības iecerēm – studēt matemātiku Daugavpils universitātē un māca to visās pamatskolas klasēs. Šopavas, kad aprīlī bija lielais satraucošais notikums – akreditācija –, Alma Deņisova saņēma augstu novērtējumu. Viņai piešķīra

sertifikātu uz sešiem nākamajiem darba gadiem. Jāpiebilst, ka labi tika novērtēts visu Rites pamatskolas skolotāju darbs – visi 15 saņēmuši sertifikātus. Vēl četri no kolektīva, tāpat kā Alma, turpina krāt zināšanas. Irēna Ozoliņa studē jau trešo reizi, Daiga Černaуска otro. Mācās arī fizikultūras skolotājs Alvis Dzikovičs un vizuālās mākslas skolotāja Sarmīte Garule. Skolas direktorei Ivetai Maševskai un viņas vietniecei Sandrai Tučai jau ir maģistra izglītība. No nostāstiem un lasītās literatūras zināju, cik gudri un daudzpusīgi zinībās un prasmēs bijuši mūsu tautskolotāji, tagad Ritē sapratu, ka šī tradīcija nav zudusi.

Skola atrodas Cīruļu muižā bijušā bērnudārza telpās, kas ir Rites pagasta centrs. Ar Almu Deņisovu sarunājos mājturības kabinetā. Uz galdiem, pie kuriem stundu laikā strādā skolēni, varu aplūkot daudzus skaistus, meistarīgi izstrādātus rokdarbus. Tā esot tikai maza daļiņa no skolotājas darinājumiem, jo viņa tos nekrājot, bet uzdāvinot radiem, draugiem, vārdu sakot, mīļiem cilvēkiem. Pagājušogad uzadījusi vienpadsmit pirkstaiņu pārus, bet patlaban vairs neesot neviena, ko parādīt.

Kad pajautāju, kā viņa to visu paspēj, vai nav pāri spēkiem – divas slodzes darbā, studijas un vēl cimdi, zeķes, spilveni, audumi, aizkari, greznas galdsedziņas..., Almas kundze pasmaida, sacīdama, ka viņa nevarot rokas mierā noturēt, galva domājot, rokas strādājot. Tas laikam ieradums jau no bērnu dienām, arī rūdījums un mātes gudrā, tālredzīgā audzināšana.

Kas bērnībā strādājis, tam dzīvē vieglāk

Skolotāja Alma nākusi no Rožupes, kur arī pagājusi viņas bērnība. Tur vēl tagad dzīvo viņas māmiņa Tatjana Batarāga. Nupat šajās pirmsjāņu dienās pie viņas sabrauks bērni un mazbērni, lai nosvinētu mātes 80 gadu dzimšanas dienu.

«Es uzaugu kuplā ģimenē. Mēs bijām četrpadsmit – desmit māsas un četri brāļi. Biju sestā šai rindiņā. Vecākajai mātai tagad 57 gadi, jaunākajai 36.»

«Man jau tas laikam no mammas, ka nevaru ne brīdi tāpat vien pasēdēt, vienmēr rokās kāds darbiņš. Kad mēs augām, māmiņa nevarēja, viņai nebija laika rokdarbus strādāt. Tagad nu viņa ada, tamborē un dāvina savus darbus bērniem un mazbērniem.»

Māti Alma mūsu sarunas laikā ik pa brīdīm piemin ar lielu cieņu, pateicību un mīlestību.

«Visa mana dzīve ir pagājusi strādājot un mācoties. Viegli jau tas nenāk, bet rūdījumu ieguvu bērnībā. Man tagad nav grūti agri rītos piecelties. Es varu vēl pēcpusnakts aiziet gulēt un pēc dažām stundām būt augšā un strādāt. Par to paldies mammai. Viņa pie darba pieradināja. Esmu gan govis slaukusi, gan linus plūkusi, dārzus ravējusi. Citādi jau mammīte ar tādu bērnu baru nebūtu galā tikusi. Viņa visu mūžu fermā strādāja. Pirms stundām agri rītos mēs gājām uz kūti, sabarojām un sadzirdījām lopus, tad steidzāmies uz skolu. Kad pārnācām, atkal to pašu darījām. Tagad esam viņai pateicīgi, jo dzīve nešķiet tik grūta, neejam pa to čīkstēdami. Piecas manas māsas ir ieguvušas augstāko izglītību, vidējā ir visiem. Māsām visām ir darbs, visi strādājam.»

Vēlāk, kad runājam par lauku ļaužu tagadējām rūpēm, pārdzīvojumiem, kam ne jau visi tiek pāri, un bieži vien vecāku neuzņēmības, bezatbildības dēļ cieš bērni, skolotāja Deņisova atkal kā paraugu min savu māti.

«Nevaru nekādi saprast, kā var palaist uz skolu neapkoptus, nepabarotus bērnus. Kā tas var notikt divu triju bērnu ģimenē? Mēs tik daudzi augām, bet nekad tā nebija. Bija aprūpēts dārzs un ļoti kūti. Māte visiem darbus iedalīja. Katrs zinājām, cik vagu jāizravē, kāds linu gabals noplūcams. Bet tagad ir laukos ģimenes, kam nav ne vadziņas dārzā. Visa dzīve aiziet skurbulī. Atnāk bērns uz skolu – redzu jau, kas noticis, atkal nakšņojis vai nu šķūnī, vai siena kaudzē.»

«Tagad vecāki bieži aizmirst, ka arī paši ir atbildīgi par to, kā mācās viņu bērni. Ja parādās neapmierinošas atzīmes, vaino skolotājus. Mana māte nekad skolotājiem neko nepārmeta, bet no mums prasīja, lai skolas uzdevumi tiktu izpildīti.»

Bez pamatiem māju neuzbūvēt

Jebkuru priekšmetu mācot, Alma Deņisova centusies dot stabilas pamatzināšanas. Daži tās ātri apgūst, un tālāk viņiem kļūst patīkami mācīties. Bet ir arī bērni, kuriem skolotāja lej kā ar karotīti mutē, bet viņi neko neņem pretī. Ar tiem diezgan daudz nākas strādāt papildus.

«Kad beidzot bērns sāk saprast un var sekot līdz citiem, tad man vislielākais prieks un gandarījums. Kad pārņemu mācīt matemātiku 6. klasē, bija vairākas ielaistas, neizprastas tēmas. Nebija ielikti pamati. Nācās pasvīst gan skolēniem, gan man. Bet tagad jau tie robi būs aizpildīti, jūtu, ka radusies izpratne.»

Jautāju, vai vecāki arī bērniem spēj kaut ko paskaidrot matemātikā. Līdz 5.–6. klasei vēl spējot palīdzēt, bet tālāk jau neko.

Matemātiku skolotājai ļoti patīkot mācīt. Laikam tāpēc, ka tur ātrāk nekā, piemēram, rokdarbos varot rezultātu redzēt.

Bet kā tad ar rokdarbiem, kurus Alma Deņisova māca jau piecpadsmit gadu? Vai ir audzēknes, ar kuru darbu var palepoties?

«Ir jau, ir. Tagad viena no manām audzēknēm Ilze Uzkuze universitātē mācās par mājturības skolotāju. Viņas interesi par rokdarbiem pamanīju, kad Ilze bija 5. klases skolniece. Stundā redzu, ka viņa zem sola kaut ko tamborē vai ada. Aizrādīju. Bet meitene saka: «Es taču, skolotāj, dzirdu visu, ko jūs stāstāt.» Visās stundās, kurās nebija jāraksta, viņa zem sola kādu darbiņu knibināja. Tā viņai bija sirdslieta.»

Nevarot jau teikt, ka visām meitenēm rokdarbi interesē. Taču viņas esot paklausīgas un no darba neatsakoties. 5. klasē mācās Sandra Laudāne, kam ļoti tīkot strādāt rokdarbus. Kādreiz skolotāja viņas mammu audzinājusi un mācījusi, tagad par meitas interesi priecājoties. Vēl gribētu uzslavēt 8. klases skolnieci Elīnu Vainovsku un no šā gada skolas beidzējām Lienī Grigalovičinu un Ilzi Raupi.

Rajona mājturības olimpiādēs Rites skolai tikusi gan pirmā, gan trešā vieta, arī vairākas citas atzinības bijušas.

«Es jau esmu diezgan stingra. Pamanu, ja dažiem darbiem mājās mammas vai vecmammās piestrādājušas, lūdzu parādīt, kā šis darbiņš darāms. Ja neprot, tad ir vien jāiemācās.»

Bez pamatiem nevar ne māju celt, ne darbu darīt – šai atziņai vienmēr sekojusi Alma Deņisova. Viņas veikums ir pamanīts un novērtēts – Alma Deņisova apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeņa Zelta goda zīmi.

Un šīs nedēļas beigās, kad viņa būs nokārtojusi eksāmenus un ieradīsies savās dzimtajās mājās, pirmais, ko viņa sacīs: «Arī par to goda zīmi paldies tev, māmiņ!»